

JANNE CLAES – *De (on)eindigheid van het (on)controleerbare*

Kleine artefacten uit klei en giethars staan of liggen verspreid op de witte vloer van de K1-etalage. Vanuit de achtergrond verstrooit een lichtbak zachtgroen, diffuus licht zodat het geheel een onderzoekstafel met studieobjecten lijkt. Janne Claes (°1993) laat de organische, geronde vormen contrasteren met de strakke contouren van haar lichtbron. De oppervlakken van de krullen, kokers of hoefijzervormen zijn geglaazuurd in zwarte of donkerblauwe tinten. Een aantal objecten zijn onbewerkt gebleven en een enkele vorm is lichtdoorlatend zodat het licht op verschillende manieren geabsorbeerd of gereflecteerd wordt.

De installatie roept herinneringen op aan de desolate (woestijn)landschappen van de surrealistische kunstenaar Yves Tanguy (1900-1955). In zijn schilderijen vinden we allerlei vreemde objecten, figuren of moeilijk te definiëren voorwerpen terug. Hij ontwierp zijn vormen zonder er bij na te denken, soms zelfs met zijn ogen dicht, om elke nabootsing te vermijden en los te komen van het gekende. Voor veel surrealisten zat niet alleen de mens maar ook het ding vol raadsels en geheimen. Toch probeert de mens steeds betekenis te geven aan dingen, gebeurtenissen en verschijnselen. Waarom proberen sommige kunstenaars daar aan te ontsnappen of bieden ze weerstand aan een gefixeerde betekenis?

In volksverhalen, mythen, sagen of sprookjes is dit geen onbekend motief. Het benoemen van iets gaat er gepaard met het verkrijgen van macht over de dingen; in het geval van Repelsteeltje zelfs over een persoon. Filosofe Julia Kristeva reflecteerde grondig over het ontstaansproces van vormen, beelden en taal en hoe daar betekenis, maar eveneens macht uit ontstaat. Ze hecht veel belang aan de embryonale vorm en koppelt dit aan de periode vóór het spreken, het pre-verbale. Ze wijst op de positie van het kind dat nog geen taal beheerst, maar desalniettemin communiceert. Taal en woorden verkrijgen dan voornamelijk betekenis als klank, ritme, volume, toonhoogte of timbre en hebben daardoor nog een nauwe relatie met het onbewuste of het elementaire van ons bestaan. Het denken van Kristeva opent dus perspectieven om het werk *De (on)eindigheid van het (on)controleerbare* van Janne Claes te benaderen.

Het gaat in haar werk vanzelfsprekend om een ander soort ervaring dan het alledaagse leven waarin taal routinematig gebruikt wordt en verschijnselen vaak eendimensionaal zijn geworden. Bij Janne Claes is het begrip '*chora*' dat Kristeva hanteert erg toepasselijk. Dit is de fase of ruimte waarin alles nog vloeibaar is en dingen meerduldig zijn. Een dergelijke toestand stimuleert de intensiteit en de directe beleving van kleur, klank en ruimte, of nodigt daar op zijn minst toe uit. De vormen van de kunstenaars hebben reeds een primaire identiteit maar wekken de indruk dat ze nog verder kunnen ontwikkelen. De nadruk ligt op het potentieel en het procesmatige. Als gevolg daarvan kan ook de opstelling van de objecten compleet transformeren. Hoewel we proberen om controle te krijgen over materie en betekenis, maakt de kunstenaars duidelijk dat het telkens slechts een verschijningsvorm betreft uit het geheel aan mogelijkheden.